Қоғамдық тыңдаудың
қорытынды хаттамасы

Астана қаласы 2024 жылғы 18 желтоқсан

Қоғамдық тыңдау Ішкі істер органдары қызметінің мәселелері жөніндегі қоғамдық кеңестің шешімімен тағайындалды
(2024 жылғы 28 тамыздағы № 6 шешім)

Қоғамдық тыңдауға шығарылған мәселе: «Учаскелік полиция инспекторларының қызметі: тәжірибе, проблемалар, шешу жолдары»

Мемлекеттік органдармен және олардың лауазымды адамдарымен бақыланатын Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтау туралы ақпарат	**Қоғамдық тыңдау барысында анықталған, жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделеріне нұқсан келтіретін немесе шектейтін ережелерді жою бойынша ұсынымдар.** **Нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу бойынша ұсыныстар**
Әкімшілік полиция комитеті төрағасы орынбасарының баяндамасын тыңдап, Қоғамдық кеңес учаскелік полиция инспекторларының қызметін ұйымдастыру жөніндегі комитеттің атқарып жатқан жұмысына оң баға берді. Учаскелік институт өткен ғасырдың басында қалыптаса бастады. Олар бір кездері милицияның учаскелік уәкілеті болған және қылмыстық іздеудің құрамына кірген. 1986 жылы қоғамдық тәртіпті сақтау қызметіне енгізілді. Бұл қызметте олар осылай қазақстандық полицияның құрылымына енді. 2002 жылы учаскелік полиция инспекторларының көмекшілері лауазымдары енгізілді. Оларға қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және құқық бұзушылықтардың алдын алу саласында кең ауқымды міндеттер жүктелді.	Ішкі істер органдары қызметінің мәселелері жөніндегі қоғамдық кеңес қоғамдық тыңдау нәтижелері бойынша **ШЕШІМ ЕТТІ:** **1.** Учаскелік полиция инспекторларының жұмысы бойынша Әкімшілік полиция комитетінің ұйымдастыру қызметі жалпы талаптарға сәйкес деп танылсын. **2. Ішкі істер министрлігіне:** 2.1. жергілікті атқарушы органдармен өзара іс-қимыл жасай отырып, учаскелік полиция инспекторларының штат санын тиесілілік нормаларына *(КСД, ӘПК, ҚҚЕД)* жеткізу бойынша ұсыныстарға бастама жасау;

Негізінен олар халықпен тұрақты түрде жеке байланыста болады. Жекелеген ауылдарда учаскелік инспектор ол құқық қорғау органдарының жалғыз өкілі. Олар: - азаматтардың құқықтарын қорғау; - отбасы-тұрмыстық зорлық-зомбылық; - құқықтық тәртіпті қамтамасыз ету; - жол қауіпсіздігі; - көші-қон; - қоршаған ортаны қорғау; - аумақтарды абаттандыру және басқа да әлеуметтік маңызды мәселелерді шешуге қатысады. Олар 7 қылмыстық теріс қылық бойынша тергеу жүргізеді, бұл: - вандализм; - жануарларға қатыгездік көрсету; - балық ресурстарын, басқа су жануарларын немесе өсімдіктерін заңсыз өндіру; - заңсыз аң аулау; - заңсыз ағаш кесу; - ұрып-соғу және денсаулыққа жеңіл зиян келтіру. Сондай-ақ, 52 әкімшілік құқық бұзушылық бойынша әкімшілік сөгісті жеке қарау және жүктеу құзыреті берілген. Учаскелік қамтамасыз етіледі: - халықпен, білім беру мекемелерімен, медициналық ұйымдармен, қоғамдық бірлестіктермен және мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл жасау;	2.2. халықаралық тәжірибені ескере отырып, учаскелік полиция инспекторларының негізгі міндеті – әкімшілік учаске шегінде құқық бұзушылықтардың алдын алу, сондай-ақ осы мақсатта азаматтық қоғам институттары мен жергілікті халықтың әлеуетін пайдалану болып айқындалады. Оларға тән емес функцияларды *(ӘПК)* жүктеуге жол бермеу бойынша қосымша шаралар қабылдау; 2.3. учаскелік полиция инспекторының нақты күнделікті жүктемесінің тиімділігін арттыру және мониторингі мәселесін пысықтау, әкімшілік іс жүргізуді *(ӘПК)* қамтамасыз ету кезінде олардың соттарда ұзақ уақыт болу фактілерін болдырмау **ұсынылады**. **3. Әкімшілік полиция комитетіне:** 3.1. Қоғамдық кеңеске «Құқық бұзушылық профилактикасы туралы» Заң жобасын зерделеу және ұсынымдар әзірлеу үшін ұсынылсын; 3.2. жергілікті тұрғындардың, үкіметтік емес ұйымдардың және еріктілердің бірлескен патрульдеуді, белсенді өмір сүруді насихаттауды және бейнебақылау камераларын орнатуды қоса алғанда, құқықтық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысуын кеңейту; 3.3. «Зиялы қауым» сияқты табысты бағдарламаларды қолдау және олардың тәжірибесін басқа өңірлерге тарату;

- ішкі істер органдарында есепте тұрған адамдар тарапынан жазаның жекелеген түрлерін орындау *(МШБ, әкімшілік қадағалау, пробациялық бақылаудағы адамдардың мінез-құлқын бақылау және т. б.).* Бұл үшін 2021 жылы учаскелік инспекторының *(«ҚР Ішкі істер органдары туралы» Заңның 9-1-бабында)* тиісті органдар мен ұйымдарға құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою туралы ұсыныстарды дербес енгізу және олардың орындалуын талап ету бөлігінде өкілеттіктері кеңейтілді. УПИ көмекшісінің мәртебесі осы қызметтің ажырамас бөлігі ретінде заңды түрде бекітілген. Әкімшілік құқық бұзушылықтардың тағы 4 құрамын өз бетінше қарау бойынша учаскелік инспекторлардың құзыреті кеңейтілді. Бұл УПИ-ға өз учаскесінде көбірек болуға, әкімшілік материалдарға қол қою үшін аудан бөлімдерінің басшылығына баруға алаңдамауға мүмкіндік берді. Әлеуметтік пакеттер артуда, бұл қызметтің тартымдылығына және сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтуға ықпал етеді. 2019 жылдан бастап УПИ 2021 жылдан бастап олардың көмекшілері тұрғын үйді жалдағаны үшін өтемақы алуға құқығы бар адамдардың тізбесіне енгізілді. Олардың жалақысы сәйкесінше 25-30%-ға өсті. 2022 жылы Мемлекет басшысының мемлекеттік аппаратты бюрократиядан шығару туралы Жарлығы шеңберінде учаскелік полиция инспекторлары қызметінің нормативтік құқықтық актілері өзектендірілді. Есепке алынатын тұлғаларды есепке қоюға және есептен шығаруға арналған артық баянаттар, тіркеу парақтары,	3.4. жергілікті тұрғындармен өзара іс-қимыл бағдарламалары табысты іске асырылатын өңірлер арасында тәжірибе алмасуды ұйымдастыру; 3.5. халықпен кездесулер шеңберінде тұрғындарға олардың құқықтары мен міндеттерін, құқық бұзушылықтардың қауіпсіздігі мен алдын алу мәселелерін түсіндіру; 3.6. жергілікті полиция қызметінің жеке құрамымен «Адам саудасына қарсы іс-қимыл туралы» Заңды кәсіби даярлық жүйесінде зерделеуін қамтамасыз ету; 3.7. АБД, ҚҚЕД, ТД-мен бірлесіп жедел ден қою мақсатында учаскелік полиция инспекторларын ӘҚБТ АЖ, СДТБТ, АДБ-ға қол жеткізе отырып, мобильді қосымшалармен заманауи байланыс құралдарымен, сондай-ақ GPS құрылғыларымен қамтамасыз ету; 3.8. ТД, ҚҚЕД-мен бірлесіп, әсіресе шалғайдағы ауылдық округтерде учаскелік полиция пункттерін салу мәселесін қарастыру; 3.9. КСД және ведомстволық жоғары оқу орындарымен бірлесіп, ІІМ құқық бұзушылықтың алдын алу әдістерін жетілдіру, азаматтармен қарым-қатынас жасау және жаңа технологияларды қолдану бойынша тренингтер өткізу;

журналдар, ай сайынғы есептерді ұсыну және т.б. алынып тасталды. Қызметтің материалдық-техникалық жабдықталуын жақсарту мәселелері шешілуде. «AMANAT» партиясының 2023-2027 жылдарға арналған «Халықпен бірге!» жол картасы аясында 281 учаскелік полиция пунктінің құрылысы жоспарланған *(2023ж. – 45, 2024ж. – 55, 2025ж. – 69, 2026ж. – 55, 2027ж. – 57)*. *Анықтама: бүгінгі таңда 2805 учаскелік полиция пункті жұмыс істейді, 2024 жылы пайдалануға берілді – 26, тағы 31 ППП салу мәселесі қаралуда. Сонымен қатар, 196 мобильді полиция бекеті жұмыс істейді.* Бұл ретте әкімдіктер жаңа стандарттарға сай келетін полицияның қазіргі заманғы учаскелік пункттерін пайдалануға беруді қамтамасыз етеді. Мысалы Астана, Ақтөбе, Түркістан және Павлодар қалаларындағы жаңа учаскелік полиция пункттері. УПП-де: азаматтарға арналған жеке бөлме, ана мен бала бөлмесі, киімге арналған жеке шкафтар және құжаттарды сақтауға арналған арнайы орындар қарастырылған. Сонымен қатар, пробация қызметкерлері мен кәмелетке толмағандар істері жөніндегі учаскелік инспекторға арналған жеке кабинеттер, сондай-ақ барлық ыңғайлылығы мен жеке ас үйі бар демалыс бөлмелері бар. Сонымен қатар, қазіргі уақытта республика бойынша учаскелік инспекторлар саны 7,5 мыңнан асады *(көмекшілер – 700-ге жуық бірлік)*, бұл олардың қажеттіліктерінің 79%-ын құрайды. Тиесілілік нормасына жеткізу үшін тағы 2 мыңнан астам УПИ бірлігі *(көмекшілер 3,5 мың бірлік)* қажет.	3.10. учаскелік полиция инспекторларының жұмыс тәжірибесіне Қоғамдық кеңес мүшелерін халықпен есептік кездесулерге шақыруды енгізу; 3.11. полицияның сервистік моделі шеңберінде УПИ жұмысы туралы ақпаратты Кеңеске ұсыну; 3.12. Кеңеске әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша статистикалық мәліметтер беру *(«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдер құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң)* **ұсынылады**. **4. Кадр саясаты департаментіне** ӘПК және ҚҚЕД-мен бірлесіп мына мәселелерді қарастыру: 4.1. міндеттерін адал атқарғаны және жұмыста жоғары нәтижелерге қол жеткізгені үшін учаскелік полиция инспекторларына сыйақы беру; 4.2. инфляцияны ескере отырып, тұрғын үй төлемдерінің мөлшерін қайта қарау; 4.3. учаскелік полиция инспекторларымен психологиялық тренингтер өткізуді ұйымдастыру **ұсынылады**. **5. Көші-қон қызметі комитетіне** бұрын құжаттандырылмаған адамдарды тану хаттамасын жасау тәртібін, сондай-ақ мемлекеттік органдармен және үкіметтік емес ұйымдармен оларды одан әрі құжаттандыру бойынша өзара іс-қимыл алгоритмін түсіндіретін учаскелік полиция инспекторлары үшін әдістемелік құралдар әзірлеу **ұсынылады**.

Анықтамалық: ІІМ-нің 2022 жылғы 5 желтоқсандағы № 936 бұйрығына сәйкес, қалада 2,5 мың тұрғынға – 1 УПИ, ауылдық жерлерде 1,8 мың тұрғынға – 1 УПИ. Осылайша, бір учаскелік инспекторға нақты жүктеме белгіленген нормативтерден 1,5 – 2 артық, ал бір жерде және 3 есе, кейде 4-тен 8 мыңға дейін тұрғынды құрайды. Тыныштық пен қоғамдық тәртіпті бұзу фактілері, отбасылық жанжалдар және басқа да шақыртулар бойынша тұрғындармен тығыз қарым-қатынас жасау және азаматтардың өтініштеріне жедел ден қою үшін учаскелік полиция инспекторлары ПИК, ЖИҰ жергілікті қауымдастықтарының әлеуметтік чаттарына енгізілді. Бүгінгі таңда олар көп пәтерлі үйдің, ауылдың немесе ауданның кез-келген чатында бар. Құқықтық тәртіпті қорғау саласына үкіметтік емес ұйымдар, жеке күзет құрылымдары, жұртшылық, оның ішінде еріктілер белсенді тартылуда.	**Ақпараттық саясат департаментіне** учаскелік полиция инспекторларының жұмысы туралы жарияланымдарды БАҚ-та, сондай-ақ ІІМ-нің ведомстволық интернет-ресурсында орналастыру **ұсынылады**. Қорытынды хаттама БАҚ-та және ІІМ-нің интернет-ресурсында орналастырылсын.

Ішкі істер органдары
қызметінің мәселелері жөніндегі
қоғамдық кеңестің мүшесі **Б. Тойкебаева**

Ішкі істер органдары
қызметінің мәселелері жөніндегі
қоғамдық кеңес хатшысы **Қ. Елюбаев**